

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 7.

Bredagen den 13. Februar.

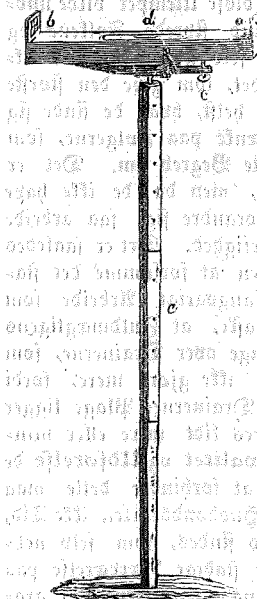
1857.

Om Draining.

(Af J. Schrøder).
(Fortsættelse fra No. 6.)

Drainingens Paabegyndelse. Er Marken aldeles flad, saa er det ligegyldigt, fra hvilken Kant Drainingen begynder; men har den afgjort Hældning, maa dens laveste Del først draineres, at Vandet fra de høiere liggende Dele altid kan have Afløb. Helder Marken til flere Kanter, opstaar flere og adskillte Partier af Drains, der alle paabegyndes ved de laveste Punkter.

Paa flad Mark er det ikke altid let med det blotte Øie at beregne Faldet, og da det er af yderste Vigtighed at have godt Udløb for det fra Drainene kommende Vand bør Faldet undersøges ved Hjælp af et Waterpas. Dette stilles, naar det skal bruges, i en Messingkasse, paa hvis indre Flade er anbragt en Hjørder, som bringer Instrumentet i vandret Stilling d ved Hjælp af en Struc c, der ved at skrues fra eller til sænker eller hæver Instrumentet. En lodret Pige paa Underdelen af Hjørderen sættes fast ned i Britbor-Gullet paa Enden af Bærestoffen e, som er tilspidset i den anden Ende og stødes ned i Jorden, naar Hældningen skal beregnes. Gullet a, hvor igjennem Diet ser, er lille, og det store Hul b en friløbet Abning forsynet med to Haartraade, som krydse hinanden i Centrum. Dette Nivelleringsinstrument koster omkring 3 Spd, og faaes hos Adie & Son, Opticians, Edinburgh.

Naar Instrumentet ikke bruges, hænges Messingkassen over Glasfæt, for at beskytte dette, og en Trækapsel (ikke fremstillet paa Tegningen) stilles over det Hele. Instrumentet er 8 Tommer langt, 1³/₄ tykt og 1 Tomme bredt, og saa let, at det mageligen kan bæres i Lommen, medens Staven kan bruges som Spadserestof.

Naar nu Faldet paa en flad Mark skal undersøges, saa plantes Staven paa Midten af Marken, og Instrumentet opstilles saaledes, at Observationshullerne vende mod den Kant, ad hvilken Hældningen formodes eller ønskes at gaa. Skruen c vendes indtil Luftblæren d angiver Instrumentets vandrete Stilling. En Hjelper stiller en Stang lodret paa Jorden ved Enden af Marken og i Retning mod Instrumentet, og sætter Mærke paa det Punkt af Stangen, som Observatoren signaliserer. Derpaa gaar Hjelperen med Stangen til den modsatte Ende af Marken; Observationen gjentages og Stangen mærkes. Falde begge Mærker sammen, saa ere Markens Yderkanter begge vandrette; men falde Mærkerne ikke sammen, saa angiver Afstanden mellem Mærkerne Høiden af Faldet. Er f. Ex. det første Mærke paa Stangen 3 Fod og 9 Tommer over Jorden og det andet 4 Fod og 8 Tommer saa angiver Højfaldet — 11 Tommer — at Marken har 11 Tommers Hældning fra den første Post til den anden. Sæt et vanskeligere Tilfælde. En Høj midt paa Marken gjør det vanskeligt at observere Hældningen af den flade Mark. Instrumentet opstilles da et Sted paa Fladen, hvorfra Marken kan sees paa begge Sider af Høien, og fra dette Sted observeres en eller flere Dele af Marken — først paa den ene Side af Høien og saa paa den anden — og Differencerne mellem begge Sider vil vise hvilken Side der er lavest og altsaa i hvilken Retning Afløbsrenden skal lægges.

Dpfangsgroften for Drainene maa have et afgjort Fald, naturligt eller kunstigt, og man har fundet, at Faldhøiden ikke bør være mindre end 1 Fod paa 360 Fod. Den aabne Groft, som modtager Vandet fra Drainene, bør holdes stadigt ren og dyb nok, at ikke Vandet i Drainene skal stoppes af Muddet eller standses af Bagvand. I vore kolde Vintre vil Frost i Regelen stoppe Vandet, hvor det løber ud af Drainene. Det indespærrede Vand vil da ved Kapillarkraften suges op i Plantegrunden, freyse der, og skade Jorden. For at undgaa disse Ulemper bør Dpfangsgrofterne saavidt muligt tildekkes eller endog lukkes, og hermed kan man vove sig langt videre end man hidtil har gjort af Frygt for at Dpfangsgroften, naar den lukkes, til sine Tider skulde blive for snæver for Vandmassen.

Foruden nævnte Fald maa ogsaa de egentlige Drains Fald beregnes. Paa meget flad Mark kan det naturlige Fald være for svagt til at føre Vandet raskt nok væk og maa da Kunsten tages til Hjælp, idet Drainene graves dybere i den nedre

Ende og grundere i den øvre end den fastsatte Gjen-
nemsnitsdybde. Faldet maa, om muligt, bringes
op til den nævnte 1 Fod paa 360. Vandets
Strømning foretages ved at lade det løbe i trange
Kanalser, og bør Rørene derfor være trange for den
meget flade Mark, at Regnvandet, efterat have slet
gjennem Jorden, kan komme hurtigt nok bort.
Gjennem vide Kanalser sagtnes derimod Strømin-
gen, hvorfor i Bunden brede Rør bør anvendes,
hvor Faldet er stærkere end nødvendigt. Rørene
bør om muligt, hvile paa uigennemtrængelig Un-
dergrund, at ikke Vandet skal skjæbe sig under dem,
og Drainene maa ikke i noget Tilfælde graves min-
dre end 3 Fod dybe, med mindre Faldet skulde
lægge bestemte Hindringer i Veien. Jeg skal senere
henkvise, hvor nødvendig denne Dybde er for dyb
Bløining. Kjenner man først Drainenes Dybde
og Undergrundens Bestaffenhed, saa ved man ogsaa,
i hvilken Afstand Drainene bør lægges fra hinan-
den, og man kan da skide til at alfordere med Ar-
bejderne om Markens Draining.

Bedst er det kun at have med en Hovedkon-
traktor at gjøre, til hvem man kan holde sig under
Arbeidet, og bør denne være en øvet Grøstegraver.
Alforden lyder gjerne paa saa og saa meget pr.
Favn. Kun stærke, raske og duelige Folk bør
indtages til Arbeidet. Folk, der kunne arbejde
haardt, kan man næsten finde overalt, men det er
ikke nok; mangle de Dvæls og Erfaring, reiser der
sig snart Uleiligheder og Misforhold. Uøvede
Folk gaa gjerne ind paa billige Bilkaar, men det
er ulige bedde at tilstaa øvede Folk god Betaling;
thi Fordelene af godt udført Arbeide, og specielt
hvad Draining angaar, kan aldrig vurderes for høit.

Skal stærre Drainingarbeider foretages og
man selv er hindret fra eller ubant til at styre og
tilse Arbeidet, er det af største Vigtighed at faa en
omhyggelig Tilsynsmand, der har at maale Drain-
enes Størrelse og nedlægge Rørene med egen
Haand. Leder han Arbeidet med Duellighed, saa
umbgaaes de mangfoldige Ulemper, der ellers kunne
træffe. Naar saaledes Veiret er slet om Høsten og
mangfoldige Favne Grøfter staa aabne paa ubestemt
Tid uden at Rørene ere nedlagte i dem, kan Regn og
Slud bringe Kanterne til at give sig indad og
styrte ned. Selve Graverarbeidet bliver ofte grovt
og usuldkomment udført iftedetfor net og korrekt.
Hvor forholdsviis smaa Bindsstene komme i Veien,
føres Drainene rundt disse iftedetfor at Stenene
skulde optages og Drainene lægges i ret Linie.
Den mest lere eller sandholdige Jord fra Drainens
Bund kastes ofte op paa den yderste Kant af Grøften,
saa at en Del med indtrædende Regn glider ned
igen i Grøften. Rørene bringes hyppigen skjedesløst
frem og lægges her og der langs Grøften iftedetfor
at lægges saa nær ved Haanden som muligt for
Nedlæggeren og paa den Side af Grøften, som er
fri for den opkastede Jord. Ofte nedlægges Rø-
rene uden at det iagttages at de ligge tæt til hin-
anden eller i lige Linie. Og for nu at nævne den
værste Skjedesløshed i Rækken af Arbeider, saa
gaar ofte lang Tid hen i det vaadeste Veir forend
Rørene dækkes med Jord. Hver enkelt af de her
nævnte Skjedesløsheder maa omhyggeligen und-

gaaes, og da de helt og holdent reise sig af For-
sømmelighed med Dverophvnet med Arbeidsfolkene,
hvad enten disse have Dagarbeide eller Alford, saa
falder al Skyld paa Gaardbrugeren alene. For-
sømmelighed med Tilsynet kan man alene lægge
ham til Last og ingen Anden; thi Arbeidsfolkene
ville under det hele Arbeide naturligvis kun se paa
egen Fordel. Naar det samme Sæt Folk baade
graver Rønderne og lægger Rørene ned, hvilket kun
altfor ofte er Tilfældet, saa benytte de vaadt Veir-
ligt (der virkelig er mere favorabelt for at stille
i haard Jord end for Nedlægning af Rør) til
uansdeligt at grave Grøfter, Dag efter Dag, som
om de ikke havde Andet at gjøre, og vedbliver da
Veiret at være vaadt, saa ramler en stor Del af
Grøstekanterne sammen. Under fortsat Regn kan
Folkene hverken lænde Grøfterne eller lægge Rør
og Ulemper bliver med hver Dag værre. Paa en
Aarstid, hvori Regn maa ventes at indtræffe, vilde
en Tilsynsmand enten selv eller ved Andre bragt
Rørene i Jorden og fyldt Grøften igjen forend den
blev for vaad at arbejde i. Kommer pludselig Frost
ovenpaa Regnet, saa løsnes end mere Jord fra
Kanterne, og trækker denne paafølgende Regn eller
Slud i sig, saa faar man en Gjærm, som ikke kan
slyttes for den bliver fast. Indtræffer paa den an-
den Side smukt, tørt Veir, ville Folkene begynde
at nedlægge Rør og dermed ville de blive ved som
om de havde forpagtet det gode Veir, til Drainene
vare gjenfyldt. Naar saa Jorden skal paafyldes,
kan Fylden enten være for vaad eller frosten, og
de nedlagte Rør udsættes imidlertid for det variable
Veirlige Indflydelse. Alle disse Ulemper vilde und-
gaaes, naar en Dvælsmand styrede Folkene og
Arbeidet. Overladte til sig selv udføre de paa Al-
ford helst de Dele af Arbeidet, som give den største
Fordel, og paa Dagarbeide helst, hvad de finde sig
mest oplagte til, uden at tænke paa Følgerne, som
de maasse ikke have ringeste Begreb om. Det er
ikke deres Mening at skade, men da de ikke have
Tanke for, at Veiret kan forandre sig, saa arbejde
de kun efter egen Bequemmelighed. Det er saaledes
uforsvarligt af Gaardbrugeren at forsømme det sta-
dige Dvæls med et saa langvarigt Arbeide som
Draining. Han synes maaski, at Fuldmægtigens
Tid løses kort ved at hange over Drainerne, som
da de arbejde paa Alford ikke gjøre mere, fordi
man staar over dem; men Drainernes Plage ligger
ikke i, at der pr. Dag gjøres lidt mere eller min-
dre — det er Arbeidets Kvalitet og Udførelse de
ville slumte fra — og for at forhindre dette maa
stadigt Dvæls føres. Har Husbondskarlens Tid,
maa en anden duelig Mand findes, som selv ned-
lægger Rørene og ved sin stadige Nærvarrelse paa
Stedet samttidigt anordner, naar Grøfterne bør gra-
ves og naar de bør igjenkastes. Hver Graverne
kun forbindet sig til at dække Rørene med Jord,
saar Plogmanden i rette Tid Bud om at indfinde
sig, og det hele Arbeide vil blive ledet efter Regler
og udført i rette Tid og paa den mest tilfreds-
stillende Maade. (Fortsattes.)

Om Drainrørens Produktionspris og Salgspris.

(Efter „Zeitschrift für deutsche Drainirung und andere landwirthschaftliche Meliorationen,“ indtaget i dansk Ugestrift for Landmænd.)

Efterstaaende fremsætte vi nogle Betragtninger angaaende de relative Omkostninger med de forskellige Sorter Rør. Prisfortegnelserne vise os nemlig, at mange Drainrørsfabrikanter endnu stadigt ere uvidende om de Beføstninger, som Fabrikationen af Drainrør af forskellige Dimensioner forarsager dem. Nogle ansætte deres store Rør usforholdsmæssigt høit, Andre for lavt i Sammenligning med de mindre Rør. Under saadanne Misforhold liden baade Fabrikanten og Forbrugeren, d. e. Drainingen selv, og vi indlade os saa meget hellere paa dette Spørgsmaal, som vi ikke kunne tiltræde den fremsatte Mening, at Prisforhøielsen maa staa i direkte Forhold til Rørens Lysning.

De 3 Momenter, der fornemmelig have Indflydelse paa Produktionsprisen for de forskellige Rørdimensioner, ere:

1. Lermassen,
2. Den Tid, Pressningen tager,
3. Pladsen i Ovnen og den Brændemængde, som 1^z, 2^z, 3^z Tmr. Rør ic. kræve.

For at kunne bedømme, hvorledes Praxis i Regelen har fastsat Prisen paa de enkelte Sorter Drainrør i Forhold til deres Vægt, give vi følgende Sammenstilling af de enkelte Sorter Rørs Vægt og Pris.

1000 Stk. vte Cmr.	1	1 1/4	1 1/2	1 3/4	2	2 1/2	3	3 1/2	4	6
9 3/8	12	16	20	22 1/2	31	40	48	56	83	
6 7/8	8	9 1/2	10 7/8	11	15	17 2/3	26 2/3	49	48	
66	64	56	51	47	46	42				

Gjennemnit i Gøstningen i Cmr.

*) 1 Stigsbøtter banff = 60 f norff = 96 f banff. Stigsbøtteren er igjen
bøt i 6 Det banff a 16 f banff = 10 f norff.

Denne Sammenstilling viser, at Gjennemsnitsprisen ikke staa i direkte Forhold til Rørens Lysning, thi da maatte i de Fabrikker, hvor de 1^z Tmr. Rør koste 6 Rd. 4 Mk., de 2^z Tmr. beregnes til 13 Rd. 2 Mk., men de koste i Gjennemsnit 11 Rd.; de 3^z Tmr. beregnes til 20 Rd., men de koste i Gjennemsnit 17 Rd. 4 Mk.; de 6^z Tmr. beregnes til 40 Rd., men de koste i Gjennemsnit 48 Rd.

Men heller ikke Rørens Vægt giver den rette Maalestof for deres relative Pris, thi da maatte 1 Ctn. Rør af enhver Dimension koste lige meget, medens 1 Ctn. af de mindste Rør beregnes til 4 Mk.

1 Ctn. af en Middelsort gradvis lavere, og lavest for 3^z Tmr. Rør til 2 Mk. 10 f

1 Ctn. Rør over 3 Tmr. i Gjennemsnit gradvis høiere, og for 6^z Tmr. til 3 Mk. 8 f.

Denne Afstagen og senere Tillagen i Prisen af 1 Ctn. hydrører fra Drainrørsfabrikationens Natur, thi 1) vel koster det lige saa meget at grave Veret og fylde det i Pressen til 1 Ctn., d. e. 100 Stykker smaa Rør, som til 1 Ctn., d. e. 44 Stykker 2^z Tmr. eller 25 Stykker 3^z Tmr. Rør o. s. v., men alt det øvrige Arbejde — at presse Rørene og transportere dem fra Pressen gennem Torrehuset og Ovnen, indtil de læsses paa Vognen — er dyrere for 100 Stykker smaa Rør end for 44 Stykker 2^z Tmr. eller 25 Stk. 3^z Tmr. Rør o. s. v.

Bed de større Rør finder derimod denne regelmæssige Forminskelse i Arbejdet ikke Sted, da hvert enkelt Rør her kræver mere Opmærksomhed.

2) Til de større Rør forbruges der forholdsvis mindre Brændsel, fordi der kan sættes smaa Rør i dem, uden at de derfor kræve mere Brændsel end det samme Rum, blot besat med store Rør, vilde behøve, ja de spare endog en Del deraf, idet de store Rør, naar de ikke fyldes med smaa, danne for store Fildkanaler og lade Bænnen for hurtigt gaa bort.

Men 1 Kubitfod i Ovnen rummer:

af 1 1/4 Tms. Rør c. 40 Stk., d. e. 2/5 Ctn.
= 3 — — 10 — = 2/5 Ctn. } d. e.
og deri 1 1/4 Tms. Rør 10 — = 1/10 — } 1/2 C.

Paa den sidste Maade sparer man altsaa Brændsel til 1/10 Ctn. Rødmasse eller 25 Proc. Brændsel.

Bed nyere Eftersyn fremgaar heraf, at de ovenfor beregnede Gjennemsnitsnoteringer turde angive Forholdet for en passende Prisforhøielse, saa at, hvor de 1 — 1 1/4 Tms. Rør koste 6 Rd. 4 Mk. — 8 Rd., kan Prisen for 2^z Tmr. Rør passende være:

10 Rd. 4 Mk. — 11 Rd. 2 Mk.
for 3 ^z T. 17 — 2 — — 18 —
4 — 26 — 4 —
6 — 48 — —

Saa vel i Tydskland som i Danmark, klages over Uklarhed hos Drainfabrikanterne med Hensyn til det passende Forhold i Prisen paa Rør af forskellige Dimensioner. Hos os have vi erfaret, at for samme Dimensioner forlanges meget forskellige Priser ved de forskellige Verker og vi tror derfor i Righed med den danske Udgiver at tjene en Del af vore Læsere saavel Dhr. Fabrikanter som Forbrugere ved at meddele ovenstaaende Artikel.

Literatur.

Et lille Skrift af Agronom Jensenius „Om Koen, Bigtigheden af dens Forædling og hvad herfor bør gøres“ er udkommen i disse Dage og faaes for 36 ϕ hos Bogtrykker Albested i Christiania.

Forfatterens Hovedopgave har været at indprænte Omhu og Effensomhed ved Valget af Avlingsdyr, som en Hovedbetingelse for vor Kvægavls Opkomst, og han har tilfredsstillende løst Opgaven ved i et letfatteligt Sprog, ledsaget af oplysende Beregninger, at fremsætte og afhandle følgende Hovedpunkter.

Om den Indflydelse, Valget af Avlingsdyrene udøver paa Kvægslaget og Udbyttet af Busskapskjøfselen.

Om de Egenskaber og den Legemsdannelse, et godt, for vore Forhold passende Kvægslag bør besidde.

Om de Maader, hvorpaa et Kvægslags Forædling kan iværksættes gjennem Parring.

Om Foranstaltninger til Fremme af Kvægforædlingen.

Idet vi anbefale Skriftet som en Vedtraad ved Kvægavlen, maa vi dog samtidigt antage, at Forfatteren ikke har villet give noget absolut Raad i Valget af inden- eller udenlandske Raacer til Kvægets Forædling; eftersom de Oplysninger og Erfaringer, der i saa Henseende hidtil ere indhentede fra Ind- og Udland ere altfor spredte, usildstendige og blottede for Sammenstilling til at noget med Bestemthed derpaa kan bygges.

Co-Hestes transportabel Træskemaskine.

Saafrømt et tilstrækkeligt Antal Bestillinger indløbe til Børums Jernværk paa transportable „Co-Hestes Træskemaskiner“ ville samme leveres fra Bærkedet af samme Konstruktion og Størrelse som „Barrett, Exall and Andrewes“ patenterede Maskine.

Dhr. Drainfabrikanter anmodes om godhedsfuld i ufrakterede Skrivelser, at tilstille Ugeskriftet deres Priscouranter, samt Opgaver over det Antal Drains, Fabrikkerne kunne levere i 1857.

Medlemmerne af Børums og Åsker Landbosforening erindres herved om, inden Februar Maanedes Udgang at tilstille en af Bestyrerne deres Bestillinger paa skotsk Frø.

Landeieendom

fordelagtig, odelsfri og velbrugt samt vel bebygget, haves tilsalg. Til Eiendommen hører nogen Skov, der ligger, som Eiendommen selv i Nærheden af en af Jernbanestationerne i Ullensakeres Præstegjæld. Handel sfer ved Cand. jur. Fabritius i Bygmeister Nissens Gaard No. 6 i nye Slotsgade. Draffes hjemme mellem 3 og 5 Eftermiddag.

Christiania Kornpriser.

Rug osterjviff 210—212 Pd. 5 Spd. 12 ϕ a 5 Spd. 24 ϕ .
Rug dansk 202—204 Pd. 4 Spd. 36 a 48 ϕ .
Byg dansk 186—188 Pd. 4 Spd. 24 ϕ .
Hvede dansk 208—212 Pd. 7 a 7 1/2 Spd.
Erter dansk 4 Spd. 60 ϕ a 4 Spd. 96 ϕ .

Christiania Fiskepriser.

Slid, stor Kjøbm. 5 1/2 a 6 1/2 Spd. pr. Td.
Slid, almindel. do. 5 1/2 a 6 Spd. pr. Td.
Slid, stor Mid. 5 a 6 Spd. pr. Td.
Slid, smaa do. 4 1/2 a 5 Spd. pr. Td.
Slid, stor Christ. 4 Spd. 1 ϕ a 4 Spd. 60 ϕ pr. Td.
Slid smaa do. 18 ϕ a 4 Spd. pr. Td.
Storfet 6 ϕ 18 a 7 ϕ pr. Bog.
Middelfet 1 Spd. 6 ϕ a 1 Spd. 12 ϕ pr. Bog.
Smaafet 4 ϕ 18 ϕ a 1 Spd. pr. Bog.
Kobstjer omkring 7 ϕ pr. Bog.

Udgiverens Adresse:

Proprietær Schrøder. Bøll i Børums.

Følgeblad til Stilling-Magazinet.

Meteorologiske Sagttagelser
paa Christiania Observatorium.

1857. Februar.	Barometerstand i franke Lin. ved 0°.			Temperatur i Skyggen. R.			Betrebmærkning.
	Kl. 7 F.	Kl. 12 E.	Kl. 10 E.	Kl. 7 F.	Kl. 12 E.	Kl. 10 E.	
5	337''' 1	334''' 7	331''' 5	- 6° 9	- 2° 3	- 0° 4	Ene hele Dagen. Sterk SSO.
6	330 3	331 6	332 2	+ 0 9	+ 2 4	- 2 2	Lidt Sne Morg. Svag SSO.
7	333 2	333 0	331 5	- 3 3	- 0 0	+ 1 0	Svæt. Taage. SSO.
8	331 3	333 0	333 6	+ 1 3	+ 1 9	+ 0 5	do. SSO.
9	333 5	334 3	334 8	- 0 1	+ 1 3	- 0 0	Lidt. Lidt Sne. SSO.
10	334 3	332 8	332 5	+ 0 3	- 0 1	+ 0 8	do. do. SSO.
11	332 4	331 5	328 9	- 0 7	+ 0 8	+ 0 8	do. Lidt Taage. S.

Høiden af smeltet Sne = 6,228 Linier.

Christiania.

Trykt og forlagt af M. U. Fabritius.